

Gondolatok a hazai talajosztályozási rendszer megújításával kapcsolatban.

Az 1950-es években bevezetett genetikus talajosztályozási rendszer megújításának igénye 2001-ben merült fel komolyabban, tehát a ma bemutatott rendszer közel 20 év munkájának az eredménye. Stefanovits Pál már 2000-ben a 80. születésnapja tiszteletére rendezett talajtérképezési ankéton tartott előadásában leszögezte:

„Összefoglalva az állapítható meg, hogy a talajosztályozás fejlődése minden egyes tudománytörténeti szakaszban hatott a talajtérképezésre és fordítva, a térképezés során szerzett újabb ismeretek visszahatottak a talajosztályozásra, igényelve annak megújítását, illetve felülvizsgálatát.”

A munkát egy igen illusztris bizottságban kezdtük meg, Stefanovits Pál, Várallyay György, Máté Ferenc, Micheli Erika és jómagam, mint a gyakorlati talajtan képviselője. A bizottság tagjai egyetértettek abban, hogy a genetikai talajosztályozási rendszer megújításra szorul, de a megújítás mikéntje, mértéke sok szakmai vita során kezdett körvonalazódni.

Természetesen a Stefanovits Pál nevéhez kötődő rendszer is változott az évtizedek folyamán, elsősorban a gyakorlat igényeinek megfelelően. 1966-ban jelent meg „A genetikus üzemi talajtérképezés módszerkönyve”, mely szisztematikus talajjegyzékében 40 talajtípust, 88 altípust és 135 változatot sorolt fel. Hosszú ideig ez szolgált a gyakorlati talajtanosok számára útmutatóul. A genetikus üzemi talajtérképek készítése során azonban számtalan esetben kerültünk szembe a rendszer szubjektivitásával, különösen az átmeneti típusok (réti csernozjom, csernozjom réti talaj, erdőmaradványos csernozjom, csernozjom barna erdőtalaj stb) meghatározásánál. A földértékelés célját szolgáló nagyméretarányú talajtérképezés módszertanának (1988,1989) kidolgozásakor ugyan a talajosztályozás egységei nem változtak, de csak talajtípus, altípus szerepelt az Útmutatóban, a változati tulajdonságok a kötelezően szerkesztett kartogramokon jelentek meg. Miután az elkészült térképek a földértékelést szolgálták elsősorban, így fontos volt az egyes talajtulajdonságok pontosabb, számszerű meghatározása, az altípusok, de különösen a változati tulajdonságok így a pl humusz tartalom, humuszos réteg vastagság, karbonátosság, talajhibák, stb. értékelésénél.

Az osztályozási rendszer szubjektivitását mutatta a tény, hogy két EOTR térképlapot, melyet más-más talajtanos szerkesztett, gyakran nehéz volt összeilleszteni.

A rendelkezésre álló sok-sok talajtani információ felhasználási lehetősége, a digitális világ fejlődése, az adatfeldolgozás, a gyakorlatban tapasztalt szubjektivitás csökkentése mind a egy számszerűsíthető osztályozási rendszer kialakítása irányába terelte az osztályozás megújítását.

A megújítás alatt levő talajosztályozási rendszer elve, tematikája, majd a rendszer az eltelt 20 év során számtalanszor került bemutatásra, ismertetésre a kutatók, oktatók és a gyakorlati talajtanosok előtt konferenciákon, talajtani szakértői és felügyelői továbbképzéseken, Talajtani Vándorgyűléseken, mind elméletben, mind terepen. Természetesen, mint minden újdonság, így ez a rendszer is idegenkedést váltott ki különösen a régi, Stefanovits tankönyvön, Jassó Ferenc irányítása alatt felnőtt talajtanos generáció tagjaiban.

Nagy örömmel szolgál, hogy a mai napon a TVNTB előtt bemutatásra kerül a korszerűsített diagnosztikai szemléletű talajosztályozási rendszer, mely határozó kulcs segítségével könnyíti meg a terepen talajtani felvételezést végző kollégák munkáját. A bemutatás időszzerű, elfogadtatását segíti az a tény is, hogy a régi talajtanos gárda tagjai közül már kevesen dolgoznak, lezajlott egy generációváltás, a fiatal szakemberek pedig már jól ismerik a diagnosztikus talajosztályozás alapelveit és nagyon várják, hogy erre alapozhassák munkájukat.

2019. június 3.

Szabóné Kele Gabriella